

mondja, hogy a tanulási anyagot a gyermekkel együtt át kell élni, a holt «Lernstoff»-ból «Lebensstoff»-ot kell teremtenünk. A tanító szabadságát a legszélsőbb határokig kell kiterjeszteni: ez a jelszava Scharrelmannnak és Gansbergnek, ezek minden szabályzatnak, előírt anyagnak, órarendnek ellenségei. Sajátosan német nemzeti intézmény a *Nationalschule* névvel jelölt Lietz-féle nevelőintézetek csoportja (*Land-Erziehungs-Heime*). Alapelve az erkölcsi életfelfogáson, társadalmi érületen, vallásosságon nyugvó nemzeti öntudat kifejlesztése. Ennek elérésére úgy szellemi, mint testi nevelésben és munkában részesíti a növendékeket. A természetet, a gyermek életéhez közel álló környezetet választja az oktatás kiinduló pontjául a *természetes nevelés* (*Natürliche Erziehung*). Haufe és Fischer a szabadban folytatott sétákhoz kívánják a tárgyi megfigyelések mellett az erkölcsi tartalmat hozzákapcsolni.

Hergel, tehát minden jelentősebb pedagógiai író megemlíti könyveiben, minden új iránnyal foglalkozik. Munkáját — amint az előszóban mondja — első sorban tájékoztatóul írta azok számára, akik a mai pedagógiai mozgalmak útvesztőin el akarnak igazodni, hogy végül némi áttekintést szerezzenek a sokféle ágazó irányok fölött. Ezt a célját nem sikerült kielégítő módon elérnie, mert, bár egységes címek alatt tárgyalja a rokon felfogású írókat, nem ad kellő háttérteret eszmekörük kialakulásához, nem mutatja ki eléggé, mennyiben tüntetik fel véleményeik egy és ugyanazon alap gondolatnak különféle változatait. Bevezető vagy végső fejezetben igen célszerű lett volna kifejtetni azt is, hogy korunk annyira szétágazó pedagógiai irányai tulajdonképpen mind azt célozzák, hogy a nevelést és tanítást közelebb juttassák a gyermek természetének megfelelő formához, valamint, hogy az iskolát az élet szolgálatába helyezték s az egyoldalú értelemfejlesztést más irányú neveléssel, sokoldalúsággal ellensúlyozzák. Egyszóval Hergel módszere inkább leíró s kevésbé rendszerező. E fogyatékoság ellenére is érdemes munkát végzett, mert bár népszerű alakban, de tudományos tájékozottságon alapuló összefoglalást nyújtott az elszórta megjelenő újabb pedagógiai könyvek és cikkek tartalmáról. A II. kötet végén igen jó szolgálatot tesz a tárgymutató.

(Késmárk.)

Révayné Zuber Marianne.

ÚJ KÖNYVEK.

1. Hazai művek.

A debreceni m. k. tudomány-egyetem népszerű főiskolai tanfolyamán tartott előadások. Debrecen, 1916, Csáthy, k 8°, 1—12. sz.

S. Lencz Géza, A háború etikai megítélése, 19 l., 60 f. 9. Tankó Béla, A háború értékelési tanulsága, 24 l., 60 f.

Dr. Kiss Elek, Az értelmi és erkölcsi nevelés viszonya, I. Kolozsvár, 1916, a szerző kiadása, n 8°, 174 l., 5 kor.

Koch Nándor, A természetrajz és a vegytan szerepe a nemzeti nevelésben. (Kny. az Urániából.) Bpest, 1916, k 8°, 29 l.

Dr. Littke Aurél, A középiskolai földrajzoktatás reformálása és a geográfus tanárképzés. Bpest, 1916, M. Földr. Társ. (Kny. a Földrajzi Közl. 1916. évf.-ból.) n 8°, 27 l.

Mohar József, Törvénytervezet a tanító- és tanítónőképzés országos és egységes rendezéséről. (Kny. a M. Tanítóképzőből.) Bpest, 1916, n 8°, 39 l.

Mókos Gyula. Diákleányok növekedése két háborús évben. Bpest, 1916, a szerző kiadása, n 8°, 25 l.

Nagy József, Humanisztikus fizikatanítás hatásai. Bpest, 1916, n 8°, 23 l.

Schmitt Jenő, Művészet. Etikai élet. Szerelem. *Migray József* előszavával és bevezetésével. Bpest, 1917, Táltos kiadása, n 8°, 98 l., 3 kor. 80 f.

Szabó László, A Rousseau-probléma. Bpest, 1917, a szerző kiadása (Kny. a Néptanítók Lapja 1917. évf.-ból), n 8°, 52 l.

Szelényi Ödön, Egy régi magyarhoni pädagogo-theologus. Pozsony, 1917 (Kny. a Theologiai Szaklapból), n 8°, 23 l.

Szent Ágoston vallomásai. Fordította *dr. Vass József*. Bpest, 1917, «Élet»-kiadás, n 8°, I.: XXII+334, II.: 360 l., 3+3 kor.

Vadász Norbert, Vizontlátásra! A harc téren küzdő magyar diákok vigasztalására. Szombathely, 1917, n 8°, 46 l., 1 kor. — Három nyílt levél; az I.: «Multatok: az iskola»; II. «Jelenetek: a háború»; III.: «A jövő a tiétek!» A füzet nagyobbik felét a III. levél tölti meg: tanácsok a háború utáni időre; a harc téren levők tervezgetéseit akarja irányítani.

2. Német művek (1917 január).

Hartmann M.: Die Volksschule im Kanton Zürich zur Zeit der Mediation. Zürich. Orell Füzli, VII+160 l., 3·50 M.

Hemprich K.: Grundzüge der Jugenderziehung und Jugendpflege. Langensalza, 1916. Beltz, 39 l., —80 M.

Imboden-Kaiser K.: Aus der Praxis der Kleinkindererziehung. Das Werden der Persönlichkeit im Kinde. St.-Gallen, 1916, Schneider. 24+27 l., 1·60 M.

Kämpfe E.: Der Streit um die Schulaufsicht. Paderborn, Schöningh, IX+52 l., 2 M.

Keller H.: Vernünftige und unvernünftige Mütter. Wien, Urania, 92 l., 1 M.

Kessler K.: Grundlinien einer deutsch-idealistischen Pädagogik. Langensalza, 1916. Beltz, 42 l., 1 M.